

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКО-СТРАХОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Кнейслер Ольга Володимирівна

Тернопільський національний економічний університет

Доктор економічних наук,

доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування

Одним із факторів розвитку глобалізаційних процесів в ринковому середовищі є інтеграція страхового і банківського ринків, що забезпечує виникнення взаємозалежностей і взаємозв'язків між ними й формування єдиного банківсько-страхового альянсу. З огляду на сказане, виникає необхідність дослідження інтеграційних процесів банків і страхових компаній в умовах глобалізації.

Для характеристики розвитку інтеграційних процесів у діяльності банків і страхових компаній в науковій літературі широко застосовують поняття “банкострахування” (bancassurance). Проте єдиного розуміння сутності цього поняття в економічній літературі немає, а між науковцями ведуться дискусії стосовно сфери застосування “банкострахування”, визначення ініціатора співпраці банківських установ і страхових компаній, спорідненості цього поняття з близькими йому за значеннями: “банківське страхування”, “консолідація”, “страхування банківських ризиків”.

На думку М. С. Клапківа термін “bancassurance” застосовується для визначення взаємодії банків і страховиків за умови ініціювання такої взаємодії з боку банківської установи. Якщо ініціатором такої співпраці є страхова компанія, то прийнято вживати термін “assurfinance [1, с. 360]. Ми вважаємо, що взаємодія цих двох інститутів фінансового ринку можлива лише за оптимального збалансування і задоволення їх спільних економічних інтересів, незважаючи на ініціативу.

При визначенні поняття “банкострахування” доцільно виокремити декілька підходів. Зокрема, відповідно до першого підходу, банкострахування трактують у вузькому розумінні як співробітництво або інтеграцію банківських установ і страхових компаній, консолідацію цих фінансових інститутів, що проявляється в продажі страхових продуктів через банківське відділення, мережу банківських установ [2, с. 4; 3, с. 156; 4, с. 119-123]. Однак, на нашу думку, такий підхід є досить вузьким і не розкриває повністю сутність “банкострахування”, оскільки не враховує такі його основні елементи, як спільна участь обох учасників інтеграційного процесу в розробці страхових продуктів, оцінці ступеня страхових ризиків, післяпродажному їх обслуговуванні. Крім того, консолідація банківського та страхового бізнесу характеризується не лише продажем страхових продуктів банками, а полягає у взаємодії цих сфер діяльності через об'єднання банківських і страхових капіталів на основі операцій злиття/поглинання, створення спільних підприємств і стратегічних альянсів.

Другий підхід щодо тлумачення “банкострахування” передбачає його ототожнення з банківським страхуванням, сутність якого розглядають через призму страхування банківських ризиків [5]. Ця позиція є дискусійною і не розкриває сутність банкострахування, адже воно не обмежується лише одним видом страхування ризиків банківської діяльності, а охоплює страхування застави, фінансових ризиків банку та відповідальності за погашення кредиту позичальника, страхування майна банку, автотранспорту, цінностей під час перевезення та зберігання, страхування ризиків, пов'язаних з шахрайством з пластиковими картками та інформаційними технологіями, страхування життя працівників ризикових професій банку (інкасаторів, касирів), медичне страхування працівників банку тощо.

Автор третього підходу розглядає сутність “банкострахування” як інтеграцію банків і страхових компаній для отримання синергічного ефекту від координації управління ризиками, поєднання страхових і банківських продуктів, спільного використання каналів їх розповсюдження [6]. Проте, на нашу думку, інтеграція банківських установ і страхових компаній є ширшим поняттям від банкострахування, яке передбачає, окрім банківського страхування, поєднання бізнес-процесів розробки і реалізації фінансових послуг,

диверсифікації діяльності, передачі ризиків, зниження операційних затрат, підвищення прибутку.

Так, А. М. Єрмошенко під інтеграцією страхових компаній з банками розуміє процес їхньої взаємодії, результатом якого є досягнення єдності і цілісності бізнес-процесів, пов'язаних із задоволенням інтересів власників, держави і споживачів [7, с. 155]. Наведене вище визначення автора є досить загальним, а тому потребує детального роз'яснення сутності бізнес-процесів, спрямованих на задоволення інтересів їх учасників. Крім того, таке трактування "інтеграції" характеризує взаємодію будь-яких учасників ринку.

Водночас Р. Р. Арутюнян інтеграцію банків та страхових компаній визначає як процеси поступового об'єднання їхньої діяльності (від спільного продажу послуг до створення спеціалізованих фінансових установ), спрямованих на отримання економічного ефекту, що досягається в результаті взаємодії трудових, матеріальних та фінансових ресурсів [8, с. 12]. У цьому визначенні конкретизації потребують чинники, що забезпечують отримання економічного ефекту.

Узагальнюючи вище наведене, з'ясуємо сутність та характерні ознаки "інтеграції" у сфері взаємодії банків і страхових компаній.

По-перше, інтеграція банків і страховиків – це процес розширення та поглиблення взаємозв'язків і взаємозалежностей між страховим і банківським ринками (вітчизняними і зарубіжними), спрямовані на поєднання і взаємне зближення учасників обох ринків через переплетіння та задоволення їх економічних інтересів.

По-друге, інтеграційний банківсько-страховий процес є гомогенним, оскільки віддзеркалює об'єднання однорідних суб'єктів фінансової індустрії – банківських установ і страхових компаній за економічними інтересами, функціональним призначенням, спрямування стратегії розвитку. Задля того, щоб зайняти найвигідніші позиції на світовому фінансовому ринку, національним фінансовим установам необхідно детально вивчити інтереси його учасників, оцінити їх стратегію розвитку і тактичні дії. Зокрема, особливе місце у забезпеченні стабілізації світового ринку та регулюванні єдиних правил і порядку міжнародної економічної діяльності належить міжнародним організаціям.

Держава як суб'єкт міжнародного ринку захищає інтереси національного фінансового ринку у світовому просторі, здійснюючи зовнішньоекономічну діяльність. Безпосередніми учасниками є вітчизняні та національні й глобальні банки і страховики, інтереси яких реалізуються на світовій арені фінансового ринку з використанням міжнародних стратегій розвитку. Зазначені вище ринкові інституції обслуговують внутрішній ринок, а за умови реалізації своїх економічних інтересів укладанням міжнародних фінансових угод з учасниками інших країн трансформуються в суб'єкти світового ринку фінансових послуг.

По-третьє, цей процес забезпечує отримання синергетичного ефекту учасниками страхового і банківського ринків у контексті єдності зусиль, поєднання діяльності страховиків, банків і фінансових посередників задля реалізації їхніх спільних завдань та досягнення цілей. При цьому важливу роль у підвищенні результативності взаємодії суб'єктів ринків відіграє інститут брокерів, що формує інфраструктуру ринку фінансових послуг, від розвитку якої залежить стабільність в глобальній системі.

По-четверте, інтеграційні процеси на фінансовому ринку супроводжуються не лише переміщенням фінансових (страхових і банківських) послуг, а й рухом та оборотом банківського і страхового капіталів. Тобто взаємодія банків і страховиків як міжнародних фінансових інститутів, яка спрямована на виконання функції захисту від глобальних фінансових ризиків, виконує функцію нагромадження капіталу з метою його оптимального перерозподілу на міжнародному ринку фінансових послуг та міжнародної сфери інвестиційних відносин.

По-п'яте, інтеграція на ринку фінансових послуг є міжнародною, відповідно поглиблюється взаємодія між учасниками національних ринків страхування та банківських установ у результаті світового масштабу шляхом запровадження єдиної моделі співпраці й формування спільних продуктів і каналів.

З огляду на проведене вище дослідження можна зробити висновок про актуальність вивчення концептуальних засад банківсько-страхової інтеграції в умовах розвитку глобалізаційних процесів у світі. Для характеристики розвитку інтеграційних процесів у діяльності банків і страхових компаній вивчено поняття “банкостраховання”, яке набуло особливо поширення в умовах посилення глобалізації у фінансовому секторі економіки. У ході дослідження виявлено характерні ознаки банківсько-страхової інтеграції, на основі яких подано визначення “інтеграції банків і страховиків” як процесу розширення та поглиблення взаємозв’язків і взаємозалежностей між страховим і банківським ринками (вітчизняними і зарубіжними), спрямовані на поєднання і взаємне зближення учасників обох ринків через переплетіння та задоволення їх економічних інтересів.

1. Клапків М. С. Страховання фінансових ризиків / М. С. Клапків. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 570 с.
2. Онищенко В. О. Роль страхових компаній у забезпеченні сталого розвитку регіонального іпотечного ринку / В. О. Онищенко // Економіка і регіон. – 2011. – № 2 (29). – С. 3–8.
3. Дзедзик І. Б. Причини та проблеми виникнення банкостраховання в Україні / І. Б. Дзедзик // Регіональна економіка. – 2013. – № 3. – С. 154–160.
4. Луців Б. Bancassurance – як форма ефективної співпраці банків і страхових компаній / Б. Луців, О. Припула // Світ фінансів. – 2008. – № 2 (15). – С. 119–123.
5. Бут Т. В. Развитие интеграции страхового и банковского бизнеса: дис. ...канд. экон. Наук: 08.00.11 / Куб. гос. ун-т / Т.В. Бут. – Ставрополь, 2007. – 183 с.
6. Бобиль В. В. Обґрунтування інструментів управління банківськими ризиками в умовах фінансової кризи / В. В. Бобиль. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/.../cgiirbis_64.exe?..
7. Єрмошенко А. М. Механізм інтеграції страхових компаній з банками у системі взаємодії учасників фінансового ринку / А. М. Єрмошенко // БІЗНЕС ІНФОРМ. – 2012. – № 6. – С. 152–155.
8. Арутюнян Р. Р. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси у діяльності банків та страхових компаній в сучасних умовах / Р. Р. Арутюнян, С. С. Арутюнян, О. В. Інгігіна // Вісник соціально-економічних досліджень, 2013. – Вип. 1 (48). – С. 9–15.